

Research Paper

Investigating the Relationship between Parenting Styles and Aggression: The Mediating Role of Social Dominance and Social Attention in Adolescent girls

Meraj Derakhshan¹, Sadegh Panahinasab^{2*}, Professor Habib Ahmadi³

1-Ph.D. student of education psychology, Department of education psychology, Faculty of Education and psychology, Shiraz University, Shiraz, Iran.

2-Ph.D. student of Political Sociology, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Shiraz University, Shiraz, Iran.

3-Faculty of Sociology, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Shiraz University, Shiraz, Iran.

Received: 2020/05/05

Revised: 2021/04/21

Accepted: 2021/06/06

Use your device to scan and read the article online

DOI:

10.30495/jzv.2021.24835.3227

Keywords:

parenting, social domination, social attention, aggression

Abstract

Introduction: The aim of this study was to investigate the social cognitive predispositions of aggression in the form of a causal model. The research project was correlational and structural equations.

Methods: The statistical population of the study consisted of all second-grade male high school adolescent students in Yasuj in the academic year 1397-98, that 245 of whom were selected by random sampling of multi-stage clusters. The Baumrind parenting scale, the social domination scale of Sidanus and Prato, the Akino and Reid social attention scale, and the Bass and Perry aggression scale was used to collect data. Structural equations were used to analyze the data and the Bootstrap command in AMOS was used to investigate the mediating role.

Findings: The findings showed that Permissive parenting both direct and indirect effects by mediating the tendency to social domination and avoiding social domination on aggression. Authoritarian parenting also had an indirect effect by mediating the tendency to social domination and avoiding social domination on aggression. Authoritative parenting also had an indirect effect by mediating the avoidance of social domination and social attention on aggression.

Citation: Derakhshan M, Panahinasab S, Ahmadi H. Investigating the relationship between parenting styles and aggression: The mediating role of social dominance and social attention in adolescent girls. *Society Quarterly Journal of Women and Society*. 2021; 12 (47): 191-204.

*Corresponding author: Sadegh Panahinasab

Address: Ph.D. student of Political Sociology, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Shiraz University, Shiraz, Iran.

Tell: 09178456181

Email: sadeghpanahi12@gmail.com

Extended Abstract

Introduction

The aim of this study was to investigate the social cognitive predispositions of aggression in the form of a causal model. The findings showed that Permissive parenting both direct and indirect effects by mediating the tendency to social domination and avoiding social domination on aggression. Authoritarian parenting also had an indirect effect by mediating the tendency to social domination and avoiding social domination on aggression. Authoritative parenting also had an indirect effect by mediating the avoidance of social domination and social attention on aggression.

Methods

The present study is basic research in terms of purpose and descriptive research in terms of method and is of correlation and path analysis. The statistical population of the present study consisted of all male and female adolescent students of theoretical high schools (second year) in Yasuj who were studying in high schools of this city in the academic year 1397-98. Since the minimum sample size for the path analysis model is 200 people. The instruments used in the present study were: Parenting Practices Scale: This scale, developed by Bamrind in 1991, includes 30 items that measure the three dimensions of democratic, authoritarian, and facilitative parenting. Social Dominance Orientation Scale (SDO): This scale, developed by Prato et al. (1994), contains 16 items that measure the two dimensions of social dominance tendency and avoidance of social dominance. Social Attention Scale (CMR): This scale, developed by Aquino and Reed (2003), consists of 4 items and measures a person's commitment to the other four groups (strangers, people of other countries and nationalities, people belonging to other religions and denominations, people belonging to other ethnicities and races). Aggression Scale: This scale, developed by Bass and Perry (1992), consists of 29 items that measure four dimensions of aggression. In the present study, the reliability of the scale was calculated using Cronbach's alpha

coefficient. The coefficients were 0.76, 0.68, 0.58 and 0.62 for the subscales of anger, physical and verbal aggression, resentment and suspicion, respectively. To collect the data, first, the explanations about the scales and how to complete them and the purpose of the research were given to the tests and then the scales were provided to them for completion. To test the research hypothesis, descriptive statistics (mean and standard deviation) and correlation and path analysis method in the AMOS-21 environment were used.

Findings This study aimed to investigate the mediating role of dominance and social attention components between parenting styles and aggression. The results showed that facilitation parenting had a positive effect on aggression but authoritarian and democratic parenting had no significant effect. Explaining this finding, it can be stated that negligent parents place little restrictions on their children and have little demand for their children's deliberate behaviour, allowing children to express themselves about many of their daily activities. They also allow their children to make decisions for themselves, while children are not yet able to do so, thus increasing their chances of being very immature. Explaining the positive effect of facilitative and democratic parenting and the negative effect of authoritarian parenting on avoiding social domination, it can also be said that democratic parents, by controlling and monitoring their children's behaviour, give them the correct methods of social behaviour. They learn and try with high emotional support when their children are in a challenging social situation. They either need help or when they are helpless, by understanding and accepting their feelings and emotions, they not only reduce their negative feelings but by combining a rational and emotional response, the right way to deal with the situation. Educate their children and these children should avoid social domination in social situations. However, easy parenting, although not controlled and monitored by children,

increases the possibility of committing negative behaviours in them, but the easy-going, loving and receptive nature of these parents makes them face challenges. And social situations, these children avoid social domination by empathizing with others and accepting their mistakes. Therefore, it can be said that facilitation parenting has a dual and two-sided function. Thus, the characteristic of lack of control and supervision can cause a tendency to social domination and the characteristic of compassion and receptivity can avoid social domination, and the occurrence of either of these two states depends on other situational conditions. Authoritarian parenting, which lacks warmth and intimacy in their relationships with their children and expects their children to satisfy their demands unquestioningly, leads to the formation of such a pattern and thinking in their children's minds that they too tend to social dominance in social situations and as a result, this style of parenting has a negative relationship with avoiding social dominance.

Discussion

In general, it can be said that democratic parenting, with good control and supervision and creating a warm, receptive and talkable environment, leads their children to avoid social domination and tend to social attention. On the contrary, authoritarian parenting with high control and supervision and creating a cold, strict and authoritarian environment, lead their children to a tendency to social domination. Facilitation parenting, with its dual nature, causes a tendency of social domination in one group of people and avoids social domination in another group.

Conclusion

it can be said that in the long run, a sense of justice and fairness in a relationship leads to a steady improvement in family functioning.

Funding

Finally, the tendency to social domination increases aggression by increasing hostile thoughts and feelings of self-superiority or superiority but social attention and avoiding social domination reduce aggression by creating a sense of group equality and a commitment to the security and rights of others. However, in this study, we tried to remove the limitations of previous researches.

مقاله پژوهشی

بررسی رابطه شیوه‌های فرزندپروری و پرخاشگری: نقش واسطه‌گری غلبه اجتماعی و توجه اجتماعی در دختران نوجوان

معراج درخشان^۱، صادق پناهی نسب^{۲*}، حبیب احمدی^۳

- ۱- دانشجوی دکتری روان‌شناسی تربیتی، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیت، دانشگاه شیراز، ایران
 ۲- دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی سیاسی، گروه علوم اجتماعی و برنامه ریزی، دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی دانشگاه شیراز، ایران
 ۳- استاد تمام گروه علوم اجتماعی و برنامه ریزی، دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی دانشگاه شیراز، ایران

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر بررسی پیشایندهای شناختی اجتماعی پرخاشگری در قالب یک مدل علی است. طرح پژوهش از نوع همبستگی و معادلات ساختاری است.

روش: جامعه آماری پژوهش را کلیه دانش‌آموزان نوجوان دختر متوسطه دوم شهر یاسوج در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ تشکیل دادند که تعداد ۲۴۵ نفر از آنان از راه نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از مقیاس شیوه‌های فرزندپروری بامریند، مقیاس غلبه اجتماعی پراتو، سیدانوس، استالورث و مال، مقیاس میزان توجه اجتماعی رید و آکینو و مقیاس پرخاشگری باس و پری استفاده شد. برای تحلیل داده‌ها از معادلات ساختاری و برای بررسی نقش واسطه‌گری از دستور بوت استرپ در AMOS استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد، فرزندپروری آسان‌گذاری هم دارای اثر مستقیم و هم اثر غیرمستقیم با واسطه‌گری گرایش به غلبه اجتماعی و اجتناب از غلبه اجتماعی بر پرخاشگری بود. فرزندپروری استبدادی نیز دارای اثر غیرمستقیم با واسطه‌گری گرایش به غلبه اجتماعی و اجتناب از غلبه اجتماعی بر پرخاشگری بود. فرزندپروری دموکراتیک نیز دارای اثر غیرمستقیم با واسطه‌گری اجتناب از غلبه اجتماعی و توجه اجتماعی بر پرخاشگری بود.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۲/۱۶

تاریخ داوری: ۱۴۰۰/۰۲/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۱۶

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.30495/jzv.2021.24835.3227

واژه‌های کلیدی:

فرزندپروری، غلبه اجتماعی، توجه اجتماعی، پرخاشگری

* نویسنده مسئول: صادق پناهی نسب

نشانی: دانشجوی مقطع دکتری رشته جامعه‌شناسی سیاسی، گروه علوم اجتماعی و برنامه ریزی، دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز، ایران.

تلفن: ۰۹۱۷۸۴۵۶۱۸۱

پست الکترونیک: sadeghpanahi12@gmail.com

مقدمه

خانواده به عنوان یک نهاد اجتماعی در طول تاریخ نقشی بی بدیل در رشد، پیشرفت و اجتماعی شدن فرزندان دارد و از آن به عنوان مهم ترین نهاد بستر ساز جهت رشد و رفاه جسمانی، روانی و اجتماعی یاد می‌شود. هر خانواده شیوه‌های خاصی را در تربیت فردی و اجتماعی فرزندان خویش به کار می‌گیرد. از این شیوه‌ها به عنوان شیوه‌های فرزندپروری یاد می‌کنند.

بامریند^۱ (۱۹۹۱) سبک فرزندپروری را به عنوان کارکرد کنترلی والدین می‌داند و با توجه به ابعاد رفتاری گرمی و کنترل، آن را به انواع مستبدانه، مقتدرانه و سهل‌گیرانه مقوله‌بندی می‌کند. سبک فرزندپروری مستبدانه، با کنترل سخت، سطح محدودیت بالا، انضباط ناپایدار و خشن، میزان پایین حمایت عاطفی و گرمی مشخص می‌گردد (۱۱) که این شیوه، احتمال بروز رفتارهای پرخاشگرانه در فرزندان را افزایش می‌دهد. در مقابل، والدین سهل‌گیر مهوروز و پذیرا هستند ولی متوقع نیستند و از هرگونه اعمال کنترل خودداری می‌کنند و محدودیت‌های اندکی برای فرزندان قائل‌اند (۱۶). فرزندان والدین سهل‌گیر بی‌مسئولیت‌اند، از روبرو شدن با مشکلات پرهیز می‌کنند و در کنترل تکانه‌هایشان مشکل دارند و ممکن است به سمت رفتارهای پرخاشگرانه پیش روند (۳). اما والدین با سبک فرزندپروری مقتدرانه، ترکیبی از کنترل و حمایت عاطفی بالا را دارند و در عین حال که بر رفتارهای کودکان‌شان کنترل دارند، از خواسته‌های منطقی و قواعد آشکار استفاده می‌کنند. این سبک با پیامدهای مثبت همچون روابط بهتر با هم‌تایان رابطه دارد و با کاهش نشانه‌های پرخاشگری و رفتارهای منفی مرتبط است (۱۷). پس می‌توان گفت که شیوه‌های فرزندپروری والدین هم یک عامل ایجاد کننده و هم یک عامل بازدارنده رفتارهای روانی اجتماعی و ضد اجتماعی نظیر خشونت یا پرخاشگری است. خانواده نخستین و مناسب ترین مکان نقش‌پذیری و کانون اصلی پرورش کودک است و مانند نظام پویایی عمل می‌کند که اعضای آن بی‌دری با هم در تعامل‌اند و متقابلاً بر همدیگر اثر می‌گذارند، لذا از اصلی‌ترین عوامل یادگیری رفتارهای متعدد و به طور خاص پرخاشگری است. اختلال در عملکرد این نظام، موجب اختلال در رفتار اعضای آن می‌شود به طوری که وجود الگوهای نامناسب در خانواده، روابط نادرست والدین با کودک از نظر مهرورزی و عاطفی، روابط خانوادگی گسسته و ناپایدار و عدم انسجام بین اعضای خانواده، تأثیرات مخربی در روحیه کودک به جا می‌گذارد. کودک در چنین محیطی، بیش از حد تحریک‌پذیر، مضطرب، پریشان و خودسرزنشگر می‌شود و موجبات رشد الگوهای رفتار خصومت‌آمیز و پرخاشگرانه در کودک فراهم می‌گردد (۳۱).

^۱ Bumrind .

بنابر تعریف روانشناسان اجتماعی عمل پرخاشگری، رفتار آگاهانه‌ای است که هدفش اعمال درد و رنج جسمانی یا روانی است (۱). مطابق رویکرد اجتماعی بندورا، پرخاشگری شکلی از رفتار اجتماعی است که یاد گرفته می‌شود و بروز آن در هر موقعیت به عواملی مانند تجربه افراد پرخاشگر، تقویت‌های کنونی برای پرخاشگری و بسیاری از عوامل شناختی و اجتماعی بستگی دارد که ادراک مطلوب بودن رفتار پرخاشگرانه را تعیین می‌کند (۸). از پرخاشگری تعاریف متعددی صورت گرفته اما جامع‌ترین تعریف پرخاشگری را به این صورت بیان کرده‌اند: هر گونه عمل یا رفتاری که به وسیله یک فرد به قصد آسیب رساندن به شخص یا چیزی دیگر، با هدف دستیابی به یک نتیجه نزدیک صورت می‌گیرد، در حالی که آن رفتار یا عمل نقض قوانین و هنجارهای اجتماعی است و شخص (قربانی) برای اجتناب از آن برانگیخته می‌شود و تمام تلاش خود را جهت رهایی از آسیب به کار می‌بندد (۱۴) از اینرو پرخاشگری و رفتارهای خشونت‌آمیز نوعی از اعمال خشونت علیه دیگران است که می‌تواند باعث آسیب یا صدمه به دیگران شود.

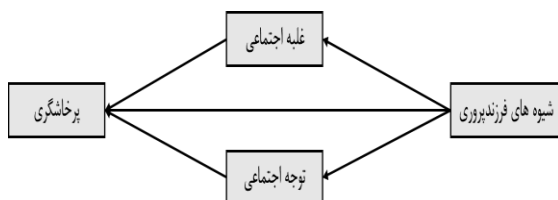
در تبیین علل پرخاشگری، صاحب‌نظران مختلف از دیدگاه‌های متعدد بدان پرداخته‌اند. یکی از دیدگاه‌های غالب در این زمینه، رویکرد شناختی اجتماعی بندورا است. به باور بندورا، هم عوامل فردی و هم عوامل اجتماعی بر یادگیری و بروز پرخاشگری نقش دارند. این رویکرد معتقد است که پرخاشگری تا حدود زیادی حاصل تربیت است و لذا عوامل اجتماعی را در یادگیری و بروز پرخاشگری بسیار مهم می‌داند. عوامل اجتماعی از طریق روش‌هایی همچون الگوگیری و سرمشق‌گیری، مجاورت، مشاهده و ... باعث یادگیری و بروز رفتارهای پرخاشگرانه افراد می‌شوند (۴).

نتایج پژوهش (۲۱) بیانگر این است که نوع تربیت والدین بر رفتار فرزندان تأثیر گذار است. بررسی پیشینه پژوهش نیز حاکی از آن است که الگوهای سازگارانه ارتباطی و کارکردهای بهنجار خانواده رابطه منفی با پرخاشگری دارند؛ در حالی که الگوهای ناسازگارانه ارتباطی و کارکردهای نابهنجار خانواده رابطه مثبت با پرخاشگری دارند (۱۸) (۲۱، ۲، ۳۱، ۲۶).

بنابر آنچه بیان شد الگوهای ارتباطی و کارکردهای خانواده، از پیشایندهای مهم و تأثیرگذار در بروز یا عدم بروز رفتارهای پرخاشگرانه نوجوانان هستند اما از آنجا که خانواده بر نوع نگرش اجتماعی فرزندان، پذیرش یا عدم پذیرش دیگران، برتری طلبی یا مساوات طلبی اجتماعی و در مجموع بر انگاره‌های ذهنی و نهادینه کردن ارزش‌های اجتماعی فرزندان تأثیر می‌گذارند و این نگرش‌ها و ارزش‌ها، بر میزان رفتارهای پرخاشگرانه آنان موثر واقع می‌شوند پس خانواده از طریق نهادینه کردن نگرش‌های اجتماعی برای فرزندان، جایگاه دیگران در ذهن فرزندان

مختلف اعتقاد دارد و همچنین تا چه اندازه به برتری گروهی از افراد جامعه بر گروهی دیگر باور دارد (۶). همچنین به باور رید و آکینو (۲۰۰۳)، کسانی که معتقدند گروهی از افراد جامعه بر گروهی دیگر برتری دارند و افراد جامعه را در یک سطح نمی‌دانند، با احتمال بیشتری برای رسیدن به اهداف خویش و همچنین برای رفتارهای خویش، اقدام به اعمال زور و پرخاشگری می‌کنند. در مقابل، افرادی که درصد غلبه یافتن بر دیگران نیستند و حس برتری طلبی نسبت به آنها ندارند در تعاملات خویش از افکار، باورها و رفتارهای حاکی از غلبه و تسلط بر دیگران اجتناب می‌کنند و احتمال رفتار پرخاشگرانه در آنان کاهش می‌یابد. بنابراین می‌توان گفت که این افراد در تعامل با دیگر افراد جامعه از اعمال رفتارهای پرخاشگرانه و زورگویانه اجتناب می‌کنند. بررسی پیشینه پژوهش نیز حاکی از آن است که سازه‌های اجتماعی از قبیل غلبه اجتماعی و توجه اجتماعی، ارتباطی معنادار با پرخاشگری دارند (۲۴؛ ۷؛ ۵؛ ۲۹).

طبق آنچه بیان شد، باورها و نگرش‌های افراد نسبت به سایر افراد جامعه نقش مهمی در ارتباط میان تاثیر فرزندپروری و پرخاشگری فرزندان دارد. با وجود ارتباط نظری و پژوهشی میان سازه‌های پژوهش حاضر، تاکنون تحقیقی به بررسی ارتباط سازه‌های شیوه‌های فرزندپروری، غلبه اجتماعی، توجه اجتماعی و پرخاشگری در قالب یک مدل علی نپرداخته است. از سوی دیگر، آثار و پیامدهای حاصل از شیوه‌های فرزندپروری که به بروز خشونت و پرخاشگری دانش‌آموزان و نوجوانان منجر می‌شود، به اعضای خانواده محدود نشده بلکه سایر نهادهای اجتماعی و حتی اقتصادی را تحت تاثیر قرار می‌دهد و امروزه شدت آثار فردی، اجتماعی و خانوادگی خشونت و پرخاشگری در نوجوانان و اثرهای گسترده و وسیع آن بر افکار عمومی، ضرورت بررسی همه جانبه آن را به عنوان یک اولویت می‌تواند در دستور کار تصمیم گیران اجتماعی، مسئولان سلامت روان و پژوهشگران مسائل روانی اجتماعی قرار دهد. بنابراین برای بررسی تناسب مدل پرسش زیر مطرح می‌شود: آیا غلبه اجتماعی و توجه اجتماعی نقش واسطه‌ای در ارتباط میان شیوه‌های فرزندپروری و پرخاشگری دارند؟

شکل شماره ۱: نمودار کلی مدل علی پژوهش

روش پژوهش و ابزار پژوهش

و احترام متقابل به آنها را مشخص می‌نمایند. بنابراین بررسی رابطه‌ی این سازه‌ها، به ویژه رابطه شیوه‌های فرزندپروری با غلبه اجتماعی، ضروری به نظر می‌رسد. همچنین از آنجا که در رویکرد شناختی اجتماعی بندورا، نگرش فرد نسبت به اجتماع از عوامل مهم در یادگیری و بروز پرخاشگری است (۲۷) لذا یکی از سازه‌های مهم در نگرش فرد به اجتماع را می‌توان غلبه اجتماعی دانست. غلبه اجتماعی نشان دهنده‌ی آن است که فرد تا چه میزان به برابری حقوق گروه‌های مختلف اعتقاد دارد و همچنین تا چه اندازه به برتری گروهی از افراد جامعه بر گروهی دیگر باور دارد (۲۲). بر این اساس، افراد می‌توانند در یکی از دو دسته‌ی زیر قرار گیرند: گروهی که سعی بر غلبه کردن بر دیگران دارند و گروهی که در پی تعامل مطلوب و حفظ برابری با دیگران هستند؛ علاوه بر این افرادی که به دیگران توجه داشته، خود را نسبت به منافع، آسایش و رفاه آنها مقید می‌دانند و در قبال امنیت آنان تعهد اخلاقی دارند. براساس نگاه (۲۳)، افرادی که از میزان توجه بالای اجتماعی در قبال دیگران برخوردارند، برای رفاه دیگران و اهمیت به آنها تلاش می‌کنند و نقش پر رنگی در هویت اخلاقی و ارزش‌های اخلاقی‌شان دارند.

با توجه به اینکه والدین به شیوه‌های مختلف فرزندپروری و با در نظر گرفتن عوامل گرمی و کنترل، با فرزندان خویش ارتباط برقرار می‌نمایند، سطوح این رابطه نه تنها جایگاه فرزند را در خانواده مشخص می‌کند، بلکه به فرزند این باور را می‌رساند که در ارتباطات اجتماعی به چه میزان به دیگران اهمیت دهد و چگونه با آنها تعامل داشته باشد (۱۱). والدینی که به فرزندان خویش با گرمی برخورد می‌کنند و بر رفتار آنان نیز نظارت دارند، هم به فرزندان خویش حس ارزشمندی را یاد می‌دهند و هم احتمالاً در تعاملات اجتماعی به دیگران اهمیت داده و به آنها توجه می‌نمایند و سعی بر نادیده گرفتن آنها ندارند (۳۰)؛ برعکس می‌توان بیان داشت فرزندان که با عدم گرمی و طرد از سوی والدین مواجه می‌شوند نه تنها احساس انزوا می‌کنند بلکه در تعاملات اجتماعی نیز سعی در جبران و غلبه بر دیگر افراد می‌نمایند. هرچند پژوهشی به صورت مستقیم به بررسی رابطه شیوه‌های فرزندپروری با غلبه اجتماعی و توجه اجتماعی نپرداخته است، اما بررسی پیشینه پژوهشی حاکی از آن است که رابطه شیوه‌های فرزندپروری با سایر سازه‌های اجتماعی نزدیک به این دو سازه، مورد بررسی قرار گرفته و نشان داده‌اند که شیوه‌های فرزندپروری پیش‌بین معنادار اجبار اجتماعی (۳۰)، راهبردهای تعاملی و بلوغ اجتماعی (۳۲)، مهارت‌های اجتماعی (۱۳) و سازگاری اجتماعی است (۲۰).

از سوی دیگر، غلبه اجتماعی که میزان تعهد فرد نسبت به دیگران و همچنین تمایل فرد به غلبه یا عدم غلبه بر دیگران را می‌سنجد، نشان دهنده‌ی آن است که فرد تا چه میزان به برابری حقوق گروه‌های

از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۵ (کاملاً موافقم) نمره گذاری می‌شوند که نمره حداقل ۱۶ و نمره حداکثر ۸۰ می‌باشد. سازندگان این مقیاس را برای نشان دادن میزان تمایل غلبه بر دیگران و ترجیح دادن نابرابری در بین گروه‌های اجتماعی بکار برده‌اند. پایایی این مقیاس توسط پراتو و همکاران (۱۹۹۴) با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد که ضریب ۰/۹۰ برای مقیاس به دست آمد. برای بررسی روایی مقیاس در پژوهش حاضر از روش تحلیل عامل تأییدی استفاده گردید و دو عامل معنادار به دست آمد که ۳۱٪ واریانس غلبه اجتماعی را تبیین کردند. پایایی مقیاس نیز به روش آلفای کرونباخ ۰/۴۸ برای گرایش به غلبه اجتماعی و ۰/۷۴ برای اجتناب از غلبه اجتماعی بدست آمد.

مقیاس میزان توجه اجتماعی (CMR): این مقیاس که توسط آکینو و رید (۲۰۰۳) ساخته شد، متشکل از ۴ گویه می‌باشد و میزان تعهد فرد را نسبت به چهار گروه دیگر (غریبه‌ها، مردم سایر کشورها و ملیتها، افراد متعلق به سایر ادیان و مذاهب، افراد متعلق به سایر اقوام و نژادها) می‌سنجد. گویه‌ها در یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از ۱ (اصلاً متعهد نیستم) تا ۵ (کاملاً متعهد هستم) نمره گذاری می‌شوند. حداقل نمره این مقیاس ۴ و حداکثر نمره ۱۶ است که نمره بالا نشان دهنده‌ی میزان تعهد بالا می‌باشد. رید و آکینو (۲۰۰۳) ضریب آلفای کرونباخ مقیاس را ۰/۸۸ به دست آوردند. برای بررسی روایی مقیاس در پژوهش حاضر از روش تحلیل عامل تأییدی استفاده گردید و یک عامل معنادار به دست آمد که ۵۰٪ واریانس میان توجه به دیگران را تبیین کرد. پایایی مقیاس نیز به روش آلفای کرونباخ ۰/۶۶ بدست آمد.

مقیاس پرخاشگری: این مقیاس که توسط باس و پری^۲ (۱۹۹۲) ساخته شد، متشکل از ۲۹ گویه می‌باشد که ۴ بعد پرخاشگری را اندازه‌گیری می‌کند. گویه‌ها در یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از ۱ (کاملاً متفاوت از من) تا ۵ (کاملاً شبیه من) قرار گرفته‌اند به گونه‌ای که نمره بالا نشانگر پرخاشگری بیشتر می‌باشد. باس و پری (۱۹۹۲) پایایی این مقیاس را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ بین ۰/۷۲ تا ۰/۸۰ برای ابعاد پرسشنامه به دست آوردند. همچنین برای بررسی روایی مقیاس از همسانی درونی خرده مقیاس‌ها با نمره کل استفاده کردند که ضرایب بین ۰/۷۲ تا ۰/۸۹ به دست آمد. در ایران، سامانی (۱۳۸۶) روایی و پایایی این مقیاس را بررسی کرد. برای بررسی روایی مقیاس از روش تحلیل عامل تأییدی استفاده کرد که ۴ عامل خشم، پرخاشگری بدنی و کلامی، رنجش و بدگمانی به دست آمد و ۲ سوال مقیاس نیز حذف شدند. پایایی مقیاس را نیز با روش آلفای کرونباخ محاسبه نمود

پژوهش حاضر از لحاظ هدف یک پژوهش بنیادی و از لحاظ روش، جزء پژوهش‌های توصیفی و از نوع همبستگی و تحلیل مسیر است. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه دانش‌آموزان دختر مدارس متوسطه نظری (دوره دوم) شهر یاسوج تشکیل دادند که در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ در مدارس متوسطه این شهر مشغول به تحصیل بودند. از آنجا که حداقل حجم نمونه برای مدل تحلیل مسیر ۲۰۰ نفر می‌باشد (19)، لذا شرکت‌کنندگان پژوهش، ۲۴۵ دانش‌آموز بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند، بدین صورت که از بین مدارس متوسطه نظری (دوره دوم) شهر یاسوج به صورت تصادفی ۴ مدرسه دخترانه و از هر مدرسه نیز ۲ کلاس به صورت تصادفی انتخاب گردید که ۱۲۶ نفر (۵۱٪) رشته علوم انسانی و ۱۱۹ نفر (۴۹٪) نیز رشته تجربی بودند. معیار ورود به تحقیق، رضایت مدرسه و کلاس و معیار خروج نیز ناقص بودن پرسشنامه بود. به آزمودنی‌ها نیز گفته شد که پاسخ‌های آنها صرفاً جهت کار پژوهشی بوده و بدون نام و نام خانوادگی و به صورت محرمانه در نزد پژوهشگر می‌باشند.

ابزارهای گردآوری داده‌ها: ابزارهای استفاده شده در پژوهش حاضر عبارت بودند از:

مقیاس شیوه‌های فرزندپروری: این مقیاس که توسط بامریند در سال ۱۹۹۱ ساخته شد، شامل ۳۰ گویه‌ای است که سه بعد فرزندپروری دموکراتیک، استبدادی و آسان‌گذاری را اندازه‌گیری می‌کند. گویه‌ها در یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۵ (کاملاً موافقم) درجه بندی شده و برای هر بعد نمره حداقل ۱۰ و نمره حداکثر ۵۰ است. بامریند (۱۹۹۱) میزان پایایی این پرسشنامه را با روش بازآزمایی، ۰/۸۱ برای بعد آسان‌گذاری، ۰/۸۵ برای استبدادی و ۰/۹۲ برای دموکراتیک گزارش نمود. در ایران نیز این مقیاس توسط اسفندیاری (۱۳۷۴) مورد استفاده قرار گرفت و روایی و پایایی مطلوبی را برای آن گزارش نمود. در پژوهش حاضر نیز پایایی مقیاس با استفاده از آلفای کرونباخ برای شیوه دموکراتیک ۰/۶۹، آسان‌گذاری ۰/۶۷ و استبدادی ۰/۵۵ بدست آمد.

مقیاس جهت‌گیری غلبه اجتماعی (SDO): این مقیاس که توسط پراتو و همکاران^۱ (۱۹۹۴) ساخته شد، شامل ۱۶ گویه است که دو بعد گرایش به غلبه اجتماعی و اجتناب از غلبه اجتماعی را اندازه‌گیری می‌کند. در این مقیاس، گزینه‌ها در یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای

پژوهش نیز از آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و همبستگی و روش تحلیل مسیر در محیط AMOS-21 استفاده شد.

یافته های پژوهش

در ابتدا آمار توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار و سپس ضرایب همبستگی ارائه خواهند شد و در نهایت یافته های مربوط به فرضیه پژوهش مورد بررسی قرار خواهد گرفت. نتایج کامل آمار توصیفی و همبستگی در جدول ۱ آورده شده است.

که ضرایب بین ۰/۷۰ تا ۰/۸۳ به دست آمد. در پژوهش حاضر پایایی مقیاس با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد که ضرایب ۰/۷۶، ۰/۶۸، ۰/۵۸ و ۰/۶۲ به ترتیب برای خرده مقیاس های خشم، پرخاشگری بدنی و کلامی، رنجش و بدگمانی به دست آمد. برای جمع آوری داده ها، ابتدا توضیحاتی درباره ی مقیاس ها و نحوه ی تکمیل آنها و هدف از اجرای تحقیق به آزمونی ها داده شد و سپس مقیاس ها جهت تکمیل، در اختیار آنها قرار گرفتند. برای بررسی فرضیه

جدول ۱: یافته های توصیفی و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱-فرزندپروری آسان گذاری	۵/۷	۲۵/۵	۱					
۲-فرزندپروری استبدادی	۴/۱	۱۶/۵	-۰/۱۳*	۱				
۳-فرزندپروری دموکراتیک	۵/۵	۳۳	۰/۰۱	-۰/۱۷*	۱			
۴-گرایش به غلبه اجتماعی	۴/۳	۱۸/۳	۰/۳۳**	۰/۲۹**	-۰/۰۸	۱		
۵-اجتناب از غلبه اجتماعی	۶/۱	۲۷/۳	۰/۲۱**	-۰/۲۰*	۰/۳۷**	-۰/۰۵	۱	
۶-توجه اجتماعی	۳/۳	۱۲/۶	۰/۰۳	-۰/۰۳	۰/۱۸*	-۰/۰۱	۰/۲۴**	۱
۷-پرخاشگری	۲۱/۳	۷۱/۸	-۰/۳۸**	۰/۰۷	-۰/۰۸	۰/۲۳**	-۰/۳۶**	-۰/۲۹**

*= $P < 0.01$ **= $P < 0.001$

همان گونه که نتایج جدول ۱ نشان می دهد، فرزندپروری آسان گذاری رابطه منفی با پرخاشگری ($P < 0.001$ و $\beta = -0.36$) و پرخاشگری ($P < 0.001$ و $\beta = -0.29$) است. در نهایت توجه اجتماعی نیز رابطه منفی با پرخاشگری ($P < 0.001$ و $\beta = -0.17$) دارد. همان گونه که نتایج جدول ۱ نتایج نشان داد، همبستگی بین متغیرها در اغلب موارد معنادار است و از این رو امکان بررسی مدل فراهم است.

در ادامه به بررسی فرضیه پژوهش پرداخته شده است. برای بررسی فرضیه پژوهش مبنی بر این که "ابعاد غلبه اجتماعی و توجه به دیگران نقش واسطه ای در ارتباط میان شیوه های فرزندپروری و پرخاشگری دارد" از تحلیل مسیر استفاده شد که نتایج نشان می دهد اکثر مسیرها معنادار هستند. الگوی نهایی بین متغیرهای پژوهش در شکل ۲ آورده شده است، همچنین جدول ۲ شاخص های برازش مدل نهایی را نشان داده است.

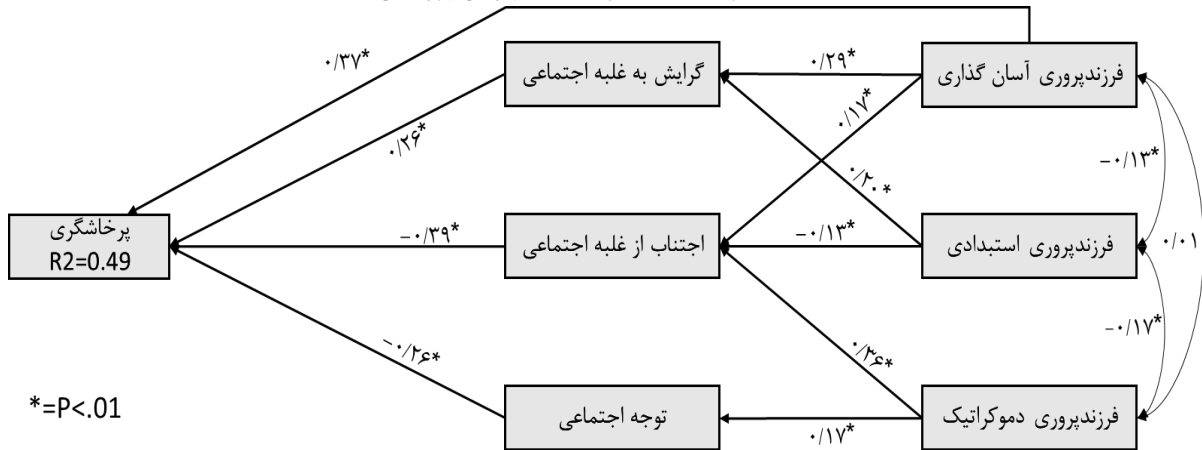
همان گونه که نتایج جدول ۱ نشان می دهد، فرزندپروری آسان گذاری رابطه منفی با فرزندپروری استبدادی ($P < 0.001$ و $\beta = -0.13$) و رابطه مثبت با گرایش به غلبه اجتماعی ($P < 0.001$ و $\beta = 0.33$)، اجتناب از غلبه اجتماعی ($P < 0.001$ و $\beta = 0.21$) و پرخاشگری ($P < 0.001$ و $\beta = 0.28$) و فرزندپروری دموکراتیک و توجه اجتماعی رابطه معناداری ندارد. فرزندپروری استبدادی نیز دارای رابطه منفی با فرزندپروری دموکراتیک ($P < 0.001$ و $\beta = -0.17$) و اجتناب از غلبه اجتماعی ($P < 0.001$ و $\beta = -0.20$) است و دارای رابطه مثبت با گرایش به غلبه اجتماعی ($P < 0.001$ و $\beta = 0.29$) است. اما با دو متغیر توجه اجتماعی و پرخاشگری رابطه معناداری ندارد. همچنین فرزندپروری دموکراتیک دارای رابطه مثبت با اجتناب از غلبه اجتماعی ($P < 0.001$ و $\beta = 0.37$) و توجه اجتماعی ($P < 0.001$ و $\beta = 0.18$) است. اما با دو متغیر گرایش به غلبه اجتماعی و پرخاشگری رابطه معناداری ندارد؛ به علاوه گرایش به غلبه اجتماعی دارای رابطه مثبت با پرخاشگری ($P < 0.001$ و $\beta = 0.23$) است اما با دو متغیر اجتناب از غلبه اجتماعی و توجه اجتماعی رابطه معناداری ندارد. اجتناب از غلبه اجتماعی نیز دارای رابطه مثبت با توجه اجتماعی ($P < 0.001$ و $\beta = 0.24$)

جدول ۲: شاخص های برازش مدل

شاخص	X ² /df	P	GFI	AGFI	IFI	TLI	RATIO	PCFI	RMSEA
قبل از اصلاح	۹/۱۲	۰/۰۰۱	۰/۸۳	۰/۶۱	۰/۵۲	۰/۰۴	۰/۵۳	۰/۲۶	۰/۱۸
بعد از اصلاح	۱/۸	۰/۰۰۸	۰/۹۶	۰/۹۲	۰/۹۵	۰/۹۱	۰/۵۶	۰/۵۳	۰/۰۵

شکل ۲: ضرایب استاندارد مدل مفهومی پژوهش

مطلوب مدل است. جدول ۳ مسیرها و ضرایب استاندارد مستقیم، غیر مستقیم و کل آنها را در الگوی نهایی پژوهش نشان می‌دهد.

طبق جدول ۲، شاخص‌های قبل از اصلاح نشان می‌دهد که مدل در ابتدا از برازش خوبی برخوردار نبود که با حذف مسیرهای پیشنهادی غیرمعنادار و همچنین با انجام اصلاحات پیشنهادی AMOS، مدل به برازش مطلوب رسید و شاخص‌های بعد از اصلاح، حاکی از برازش

جدول ۳: ضرایب مسیرهای موجود در مدل

اثر کل		اثر غیرمستقیم		اثر مستقیم		مسیر
p	β	p	B	p	B	
0.01	0.29	-	-	0.01	0.29	فرزندپروری آسان‌گذاری بر گرایش به غلبه اجتماعی
0.01	0.17	-	-	0.01	0.17	فرزندپروری آسان‌گذاری بر اجتناب از غلبه اجتماعی
0.01	0.43	0.05	0.06	0.01	0.37	فرزندپروری آسان‌گذاری بر پرخاشگری با واسطه‌گری گرایش به غلبه اجتماعی
0.01	0.44	0.01	0.07	0.01	0.37	فرزندپروری آسان‌گذاری بر پرخاشگری با واسطه‌گری اجتناب از غلبه اجتماعی
0.01	0.20	-	-	0.01	0.20	فرزندپروری استبدادی بر گرایش به غلبه اجتماعی
0.01	-0.13	-	-	0.01	-0.13	فرزندپروری استبدادی بر اجتناب از غلبه اجتماعی
0.05	0.18	0.05	0.05	0.18	0.03	فرزندپروری استبدادی بر پرخاشگری با واسطه‌گری گرایش به غلبه اجتماعی
0.05	0.19	0.01	0.06	0.18	0.03	فرزندپروری استبدادی بر پرخاشگری با واسطه‌گری اجتناب از غلبه اجتماعی
0.01	0.36	-	-	0.01	0.36	فرزندپروری دموکراتیک بر اجتناب از غلبه اجتماعی
0.01	0.17	-	-	0.01	0.17	فرزندپروری دموکراتیک بر توجه به دیگران
0.01	0.17	0.01	0.13	0.16	0.04	فرزندپروری دموکراتیک بر پرخاشگری با واسطه‌گری اجتناب از غلبه اجتماعی
0.93	0.01	0.05	-0.03	0.16	0.04	فرزندپروری دموکراتیک بر پرخاشگری با واسطه‌گری توجه اجتماعی
0.01	0.26	-	-	0.01	0.26	گرایش به غلبه اجتماعی بر پرخاشگری
0.01	-0.39	-	-	0.01	-0.39	اجتناب از غلبه اجتماعی بر پرخاشگری
0.01	-0.26	-	-	0.01	-0.26	توجه اجتماعی بر پرخاشگری

غیرمستقیم بر پرخاشگری از طریق گرایش به غلبه اجتماعی ($\beta=0.06$) و اجتناب از غلبه اجتماعی ($\beta=0.07$) و ($P<0.05$) است. فرزندپروری استبدادی دارای اثر مثبت و معنادار بر گرایش به غلبه اجتماعی ($\beta=0.20$) و ($P<0.01$)، و اثر منفی و معنادار بر اجتناب از غلبه

طبق نتایج شکل ۲ و جدول ۳، فرزندپروری آسان‌گذاری دارای اثر مستقیم مثبت و معنادار بر گرایش به غلبه اجتماعی ($\beta=0.29$) و اجتناب از غلبه اجتماعی ($\beta=0.17$) و ($P<0.01$) و پرخاشگری ($\beta=0.37$) و ($P<0.01$) است. همچنین دارای اثر

احتمال بروز رفتار پرخاشگرانه آنها نامعلوم باشد و رابطه غیرمعداری به دست آید؛ در واقع قرار گرفتن فرزندپروری مستبدانه در کنار شرایط شخصی و موقعیتی، امکان بروز یا عدم بروز رفتار پرخاشگرانه را مشخص می‌کنند.

نتایج همچنین نشان دادند که فرزندپروری آسان‌گذاری و استبدادی تأثیر مثبت بر گرایش به غلبه اجتماعی دارند. این یافته تاحدودی با نتایج پژوهش‌های یاف (۲۰۲۰)، ژو و همکاران^۴ (۲۰۲۰)، ظهیری و هنرپروران (۱۳۹۵)، فرزادی و همکاران (۱۳۹۶)، نوابخش و فتحی (۱۳۹۰) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان بیان داشت که والدین سهل‌گیر با مهرورز و پذیرای فرزندان‌شان بودن از یک سو و عدم توقع از آنها و همچنین پرهیز از هرگونه اعمال کنترل و اعمال محدودیت‌های اندک از سوی دیگر (3)، باعث ایجاد تفکر خود برترینی در فرزندان می‌شوند. به مرور زمان و با ادامه این نوع فرزندپروری، این فرزندان تصور می‌کنند که همان‌گونه که در خانواده مرکز توجه هستند و نیازها و خواسته‌های آنان مقدم بر دیگران است، در جامعه نیز اینگونه است و لذا گرایش به غلبه اجتماعی دارند. والدین با سبک فرزندپروری استبدادی فاقد گرمی و صمیمیت در روابط خود با فرزندان هستند و انتظار دارند که فرزندان خواسته‌ها و تقاضاهای آنها را بی‌چون و چرا برآورده کنند (16). این والدین، بیشتر از رویکرد تنبیهی شامل تهدید، انتقاد و دیکته کردن قوانین به صورت اجباری استفاده می‌کنند (11). طبق یادگیری مشاهده‌ای و سرمشق‌گیری در رویکرد بندورا، این رفتار باعث می‌شود که فرزندان این خانواده‌ها نیز یاد بگیرند که در برخورد با تعارضات روزمره در محیط‌های اجتماعی و به ویژه در مدرسه، از اجبار و زور استفاده کنند، خود را محق بدانند و به راحتی حق دیگران را پایمال کنند و در نتیجه گرایش به غلبه اجتماعی داشته باشند.

در تبیین تأثیر مثبت فرزندپروری آسان‌گذاری و دموکراتیک و تأثیر منفی فرزندپروری استبدادی بر اجتناب از غلبه اجتماعی نیز می‌توان بیان داشت که والدین دموکراتیک با استفاده از کنترل رفتار فرزندان و نظارت بر رفتار آنها، شیوه‌های صحیح رفتار اجتماعی را به آنان می‌آموزند و با حمایت عاطفی بالا (17) سعی می‌کنند در مواقعی که فرزندان در یک موقعیت اجتماعی چالش‌برانگیز قرار می‌گیرند یا نیازمند کمک می‌باشند و یا مواقعی که درمانده می‌شوند، با درک کردن احساسات و عواطف آنها و پذیرش آنان، نه تنها احساسات منفی آنان را کاهش دهند، بلکه با ترکیب پاسخی عقلانی و عاطفی، شیوه صحیح برخورد در این موقعیت‌ها را به فرزندان خویش آموزش دهند و این فرزندان نیز در موقعیت‌های اجتماعی از غلبه اجتماعی اجتناب ورزند. اما فرزندپروری آسان‌گیر گرچه با عدم کنترل و نظارت بر رفتار فرزندان (3) امکان ارتکاب رفتارهای منفی را در آنان افزایش می‌دهد، اما ویژگی سهل‌گیر، مهرورز و پذیرا بودن این والدین موجب می‌شود در برخورد با چالش‌ها و موقعیت‌های اجتماعی، این فرزندان با درک همدلانه نسبت به دیگران و پذیرا بودن اشتباه و خطای آنها، از غلبه اجتماعی اجتناب ورزند. لذا می‌توان بیان داشت که فرزندپروری آسان‌گذاری

اجتماعی ($\beta = -0.13$ و $P < 0.01$) است همچنین دارای اثر غیرمستقیم بر پرخاشگری از طریق گرایش به غلبه اجتماعی ($\beta = 0.05$ و $P < 0.05$)، و اجتناب از غلبه اجتماعی ($\beta = 0.06$ و $P < 0.01$) است. فرزندپروری دموکراتیک دارای اثر مثبت و معنادار بر اجتناب از غلبه اجتماعی ($\beta = 0.36$ و $P < 0.01$) و توجه اجتماعی ($\beta = 0.17$) و $P < 0.01$ است به علاوه دارای اثر غیرمستقیم بر پرخاشگری از طریق اجتناب از غلبه اجتماعی ($\beta = 0.13$ و $P < 0.01$) و توجه به دیگران ($\beta = -0.03$ و $P < 0.05$) است. در نهایت گرایش به غلبه اجتماعی درای اثر مثبت ($\beta = 0.26$ و $P < 0.01$) و اجتناب از غلبه اجتماعی ($\beta = -0.39$) و $P < 0.01$ و توجه اجتماعی ($\beta = -0.26$ و $P < 0.01$) دارای اثر منفی و معنادار بر پرخاشگری هستند.

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش واسطه‌گری مولفه‌های غلبه و توجه اجتماعی در بین شیوه‌های فرزندپروری و پرخاشگری بود. نتایج پژوهش نشان داد که فرزندپروری آسان‌گذاری تأثیر مثبت بر پرخاشگری دارد اما فرزندپروری استبدادی و دموکراتیک تأثیر معناداری نداشتند. این یافته، با نتایج پژوهش‌های پاریک و همکاران^۱ (۲۰۱۹)، لایلا و ماستن^۲ (۲۰۱۸) آلویا^۳ (۲۰۱۷)، زارع مقدم و محمدی مقدم (۱۳۹۶)، شفیع پور و همکاران (۱۳۹۵) و سجادی و همکاران (۱۳۹۲) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان بیان داشت که والدین سهل‌گیر محدودیت‌های اندکی برای فرزندان قائل‌اند و تقاضای کمی برای رفتار سنجیده فرزندان‌شان دارند و به کودکان اجازه می‌دهند تا خودشان درباره بسیاری از فعالیت‌های روزمره خود تصمیم بگیرند؛ همچنین به فرزندان‌شان اجازه می‌دهند درباره خودشان تصمیم بگیرند در حالیکه کودکان هنوز قادر به انجام این کار نیستند و لذا امکان اینکه خیلی ناپخته عمل کنند را افزایش می‌دهد (16). این سبک فرزندپروری باعث می‌شود که این فرزندان در برخورد با تعارضات روزمره بدون راهنمایی والدین اقدام کنند. طبق مدل بندورا، این عدم راهنمایی و عدم وجود الگو و یادگیری مشاهده‌ای و واگذاری بیش از حد امور به فرزند باعث می‌شود که فرزند نتواند راهبردهای صحیح حل تعارضات را یاد بگیرد (27) و از آنجا که والدین نیز قواعد را به آنان یاد نمی‌دهند، فرزندان در تعارضات روزمره خود را صاحب حق می‌دانند و به احتمال بیشتری اقدام به رفتارهای منفی و مخصوصاً پرخاشگری می‌نمایند؛ چرا که فرزندان والدین آسان‌گیر پرتوقع هستند و در کنترل تکانه‌های خود مشکل دارند و وقتی از آنها خواسته می‌شود کاری را انجام دهند که با علائق زودگذر آنها متضاد است، نافرمانی و پرخاشگری می‌کنند (9). از سوی دیگر، با توجه به اینکه سبک فرزندپروری مستبدانه با کنترل سخت، سطح محدودیت بالا، انضباط ناپایدار و خشن، میزان پایین حمایت عاطفی و گرمی همراه است (11) از یک سو این شیوه احتمال بروز رفتارهای پرخاشگرانه در فرزندان را افزایش می‌دهد از سوی دیگر، ترس از بروز رفتارهای پرخاشگرانه و تنبیه والدین باعث می‌گردد که

اتفاق را مورد بررسی مجدد قرار دهند (2). این امر باعث می‌شود فرد با ارزیابی مجدد واقعه و باور به برابری اجتماعی، احتمال و یا میزان افکار خصمانه و عواطف منفی و در نتیجه رفتارهای تکانشی را کاهش دهند و در نتیجه باعث کاهش پرخاشگری گردد همچنین افرادی دارای توجه اجتماعی با توجه به اینکه رفاه دیگران و اهمیت به دیگران، نقش پر رنگی در هویت اخلاقی و ارزش‌های اخلاقی‌شان دارد و خود را برای احقاق حقوق، منافع و آسایش همه آنها متعهد می‌دانند، لذا در برخورد‌های اجتماعی، بر اساس ملیت، قومیت، مذهب و خویشاوندی قضاوت نمی‌کنند و همه را در یک سطح می‌بینند (23). این امر باعث کاهش گرایش‌ها و افکار خصمانه و عواطف منفی می‌شود و در نهایت به کاهش رفتارهای پرخاشگرانه منجر می‌شود.

در مجموع می‌توان بیان داشت که فرزندپروری دموکراتیک با کنترل و نظارت مطلوب و ایجاد محیطی گرم و پذیرا و قابل گفتگو، فرزندان را به سمت اجتناب از غلبه اجتماعی و گرایش به توجه اجتماعی سوق می‌دهد اما فرزندپروری مستبدانه با کنترل و نظارت بالا و ایجاد محیطی سرد، سختگیرانه و مستبدانه، فرزندان را به سمت گرایش به غلبه اجتماعی سوق می‌دهد. فرزندپروری آسان‌گذاری نیز با حالت دووجهی خویش، در گروهی از افراد باعث گرایش غلبه اجتماعی می‌گردد و در گروهی دیگر نیز باعث اجتناب از غلبه اجتماعی می‌گردد. در نهایت، گرایش به غلبه اجتماعی با افزایش افکار خصمانه و احساس خودبرتتری یا گروه برتری، باعث افزایش پرخاشگری می‌شود اما توجه اجتماعی و اجتناب از غلبه اجتماعی با ایجاد تفکر برابری گروهی و تعهد در قبال امنیت و حقوق دیگران، باعث کاهش پرخاشگری می‌شوند. با وجودی که در این پژوهش سعی شد محدودیت‌های پژوهش‌های قبلی مرتفع گردد، اما این پژوهش نیز دارای محدودیت‌هایی از جمله این موارد است: آزمودنی‌های این پژوهش دانش‌آموزان متوسطه بودند و در تعمیم نتایج این پژوهش به دیگر گروه‌ها باید جانب احتیاط را رعایت کرد؛ به علاوه با توجه به این که برای ارزیابی الگوی پیشنهادی از روش تحلیل مسیر استفاده شده است بنابراین، نتیجه گیری علت و معلولی باید با احتیاط انجام شود. ماحصل این پژوهش ارائه چند پیشنهاد زیر است: در پژوهش‌های بعد پیشنهاد می‌شود که از روش‌های دیگر غیر از پرسشنامه برای جمع‌آوری داده‌ها، مخصوصاً برای متغیر پرخاشگری، استفاده شود تا اعتباربخشی به داده‌ها و یافته‌ها دچار محدودیت نشود. همچنین پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آینده، نقش دیگر متغیرهای اجتماعی از جمله نقش همسالان و رسانه‌ها بر غلبه و توجه اجتماعی و همچنین پرخاشگری بررسی شود تا تبیین جامع‌تری از پرخاشگری فراهم شود. در نهایت، با توجه به تاثیر معنادار فرزندپروری بر پرخاشگری، جهت افزایش فرزندپروری دموکراتیک به والدین، تهیه بسته‌های آموزشی در این زمینه می‌تواند کمک موثری در جهت افزایش توجه اجتماعی و کاهش پرخاشگری داشته باشد.

دارای کارکردی دوگانه و دو وجهی است (10)؛ بدین صورت که ویژگی عدم کنترل و نظارت می‌تواند باعث گرایش به غلبه اجتماعی گردد و ویژگی مهرورزی و پذیرا بودن می‌تواند باعث اجتناب از غلبه اجتماعی گردد و رخ دادن هر کدام از این دو حالت به دیگر شرایط موقعیتی بستگی دارد. فرزندپروری استبدادی نیز که فاقد گرمی و صمیمیت در روابط خود با فرزندان هستند و انتظار دارند که فرزندان خواسته‌ها و تقاضاهای آنها را بی چون و چرا برآورده کنند (18)، باعث شکل‌گیری چنین الگو و تفکری در ذهن فرزندان خویش می‌شوند که آنان نیز در موقعیت‌های اجتماعی به غلبه اجتماعی گرایش داشته باشند و در نتیجه، این سبک فرزندپروری رابطه‌ای منفی با اجتناب از غلبه اجتماعی دارد.

از سوی دیگر، تاثیر مثبت فرزندپروری دموکراتیک بر توجه اجتماعی نیز تاحدودی با نتایج پژوهش‌های یاف¹ (۲۰۲۰) و ژو و همکاران (۲۰۲۰) همسو است. در تبیین این یافته نیز می‌توان بیان داشت که کنترل و حمایت عاطفی بالا در کنار خواسته‌های منطقی و قواعد آشکاری که این والدین در ارتباط با فرزندان خویش استفاده می‌کنند (17)، باعث ایجاد نگرشی مثبت در ذهن فرزندان نسبت به خویش می‌شود. احساس خودارزشمندی باعث ایجاد حس مثبت نسبت به دیگران نیز می‌گردد و موجب می‌شود که خود را نسبت به منافع، آسایش و رفاه دیگران مقید بدانند و در قبال امنیت آنان تعهد اخلاقی داشته باشند (23). این سبک فرزندپروری تاثیری مثبتی بر افزایش توجه اجتماعی دارد.

نتایج نشان دادند که گرایش به غلبه اجتماعی تاثیری مثبت و اجتناب از غلبه اجتماعی و توجه اجتماعی تاثیری منفی بر پرخاشگری دارند. این یافته، تاحدودی با نتایج پژوهش‌های سلطانی و حسینی (۱۳۹۷)، بشیری خطیبی و فخرایی (۱۳۹۲)، ابوالحسن‌تنهایی و همکاران (۱۳۸۸) و واحدی و فتحی‌آذر (۱۳۸۵) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان بیان داشت که افرادی که گرایش به غلبه اجتماعی دارند، معتقدند که گروهی از دیگران و شاید خودشان برتر از دیگر افراد باشند (6). این افراد نه تنها به برابری حقوقی گروه‌ها اعتقاد ندارند، بلکه نگرش‌های مغرضانه‌ای دارند و معتقدند گروهی از افراد باید نسبت به دیگران از حقوق و مزیت‌های اجتماعی خاصی برخوردار باشند. این تفکر باعث می‌شود در موقعیت‌های اجتماعی، رفتار اشتباه دیگران را به صورت تعمدانه، مغرضانه و خصمانه برداشت کنند. این برداشت خصمانه که موجب می‌شود فرد علت رفتار اشتباه را به شخص نسبت دهد و نه به عوامل موقعیتی، منجر به افزایش عواطف منفی و سطح برانگیختگی و در نهایت پرخاشگری می‌گردد. در سوی مقابل، افرادی که از غلبه اجتماعی اجتناب می‌کنند، معتقد به برابری حقوقی همه گروه‌ها هستند و در موقعیت‌های مختلف اجتماعی نه تنها خود را محق و برتر نمی‌دانند، بلکه اگر اشتباهی رخ دهد یا رفتاری از سوی دیگران ببینند، در ابتدا سعی می‌کنند که رفتار را به عوامل موقعیتی نسبت دهند و یا اینکه

References

1. [Anderson, C. A., & Bushman, B. J. \(2018\). Media violence and the](#)

[general aggression model. Journal of Social Issues, 74\(2\), 386-](#)

413. <https://doi.org/10.1111/josi.12275>.
2. Aloia, L. S. (2017). History of Targeted Family Verbal Aggression and Informational Reception Apprehension as Predictors of Anger-Coping Behaviors. *Communication Quarterly*, 65 (2), 231-246. <https://doi.org/10.1080/01463373.2016.1256335>.
  3. Azami, K., Qaderi-Sanavi, R. A., Fathi, M., Rafiei, H., & Ghaed-Amini, G. (2015). Relationship between parenting styles and companionship with delinquent peers. *Social Issues of Iran*, 7 (1), 77-57. [persian]. <https://doi.org/10.18869/acadpub.jspi.7.1.57>
  4. Alson, M., & Hergenhan .B. R. (2014). *Introduction to learning theories*. Translated by Ali Akbar Seif. Tehran: Doran Publishing. [book].
  5. Abolhasan-Tanhaei, H., Shiri-Aminlou, S., & Sanatkah, A. (2009). Investigating the social contexts of youth aggression in Iran. *Journal of Sociology*, 5 (1), 31-9. [persian]. <https://doi.org/10.1515/ijamh-2020-0267>.
  6. Bratt, C., Sidanius, J., & Sheehy-Skeffington, J. (2016). Shaping the development of prejudice: Latent growth modeling of the influence of social dominance orientation on outgroup affect in youth. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 42(12), 617-634. <https://doi.org/10.1177/0146167216666267>.
  7. Bashiri-Khatibi, B., & Fakhraei, S. (2013). Investigating the social and cultural causes affecting aggression among Tabriz families. *Journal of Applied Sociology*, 24 (2), 233-221. [persian]. <https://doi.org/20.1001.1.20085745.1392.24.2.12.4>.
  8. Buss, A. H., & Perry, M. (1992). The aggression questionnaire. *Journal of personality and social psychology*, 63(3), 452. doi.org/10.1037/0022-3514.63.3.452
  9. Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of early adolescence*, 11(1), 56-95. <https://doi.org/10.1177/0272431691111004>
  10. Derakhshan, M., Jowkar, B., Shamshiri, B., & Ahmadi, S. (2019). Investigating the causal model of parenting styles, religious orientation and death anxiety. *Journal of Psychology and Religion*, 45 (1), 86-73 [persian]. <https://doi.org/ravanshenasi.nashriyat.ir/node/479>.
  11. De Hart, T., Pelham, B. W., & Tannin, H. (2006). What lies beneath: parenting style and implicit self-esteem. *Journal of Experimental Social Psychology*, 42, 1-17. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2004.12.005>
  12. Enayat, H., & Yaghoubi-Doust, M. (2014). Investigating the relationship between parenting styles and domestic violence against children in Ahvaz. *Iranian Journal of Strategic Research on Social Issues*, 3 (2), 78-61. [Persian]. <https://doi.org/20.1001.1.23221453.1393.3.2.5.8>.
  13. Farzadi, F., Behrozi, N., & Shahn-Yeilagh, M. (2015). The causal relationship between parenting styles, attachment styles and indiscipline is mediated by emotional self-regulation, social skills and theory of mind. *Journal of Family Psychology*. 3 (2), 16-3. [Persian]. <https://doi.org/20.1001.1.24234060.1395.3.2.1.7>.
  14. Hills, D., & Joyce, C. (2013). A review of research on the prevalence, antecedents, consequences and prevention of workplace aggression in clinical medical practice. *Aggression and Violent Behavior*, 18 (5), 554-569. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2013.07.014>.
  15. Ju, C., Wu, R., Zhang, B., You, X., & Luo, Y. (2020). Parenting style, coping efficacy, and risk-taking behavior in

- Chinese young adults. *Journal of Pacific Rim Psychology*, 14, 98-114. <https://doi.org/10.1017/prp.2019.24>.
16. Kuppens, S., & Ceulemans, E. (2019). Parenting styles: A closer look at a well-known concept. *Journal of child and family studies*, 28(1), 168-181. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1242-x>.
  17. Karazeh, S., Abdi, M., & Heidari, H. (2014). Study of family function and the role of mothers' parenting styles in predicting behavioural problems. *Thought and Behavior*, 9 (36), 26-17. https://jtbcp.riau.ac.ir/article_120.html.
  18. Labella, M. H., & Masten, A. S. (2018). Family influences on the development of aggression and violence. *Current opinion in psychology*, 19, 11-16. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2017.03.028>.
  19. Mirz, L., Gamest, G., & Garino, A. (2012). Applied multivariate research. Translated by Hassan Pasha Sharifi et al. Tehran: Roshd Publications. [book].
  20. Nawabakhsh, M., & Fathi, S. (2011). Parenting practices and social adjustment of children. *Journal of Religious Research*, 22, 73-64. [Persian]. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12705>.
  21. Puharic, B., Ehlke, S., & Kelley, M. L. (2019). Parenting Styles Moderate the Relationship Between Exposure to Violence and Acceptance of Aggression Among Children. *Community mental health journal*, 30, 74-100. <https://doi.org/10.1007/s10597-019-00400-0>.
  22. Pratto, F., Sidanius, J., Stallworth, L. M., & Malle, B. F. (1994). Social dominance orientation: A personality variable predicting social and political attitudes. *Journal of personality and social psychology*, 67(4), 741. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.67.4.741>.
  23. Reed, I. I., & Aquino, K. F. (2003). Moral identity and the expanding circle of moral regard toward out-groups. *Journal of personality and social psychology*, 84(6), 12-34. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.84.6.1270>.
  24. Soltani, F., & Hosseini, S. F. (2018). The relationship between social support and aggression and frustration in nurses. *Journal of Nursing Research*, 13 (2), 79-74. [Persian]. <https://doi.org/10.21859/ijnr-130210>.
  25. Shafipour, S. Z., Sadegh, R., Jafari Asl, M., & Kazem Nejad, L. (2015). Aggression in Different Types of Attachment in Adolescents, holistic nursing and midwifery, 26 (81), 64-55. [Persian]. <https://doi.org/10.1007/s10597-019-00400-0>.
  26. Sajjadi, M., Sarabian, S., & Sharifi-Daramadi, P. (2013). Comparison of adolescent aggression based on parenting styles and parent-child attachment. *Scientific Journal of the Organization of the Medical System of the Islamic Republic of Iran*, 31 (4), 306-298. [Persian]. <http://jmciri.ir/article-1-1677-fa.html>.
  27. Seif, A. A. (2012). Modern parenting psychology, teaching and learning psychology. Tehran: Doran Publishing. [Persian]. [book].
  28. Samani, S. (2006). Assessing the reliability and validity of the Bass and Perry Aggression Questionnaire. *Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 13 (4), 365-359. <https://doi.org/10.32598/jpcp.9.1.727.1>.
  29. Vahedi, S., & Fathia-Azar, S. (2006). Social adequacy training in reducing aggression in preschool boys: a report of 6 cases. *Journal of Principles of Mental Health*. 8 (32), 14 [Persian]. <https://doi.org/10.22038/JFMH.2006.1811>.
  30. Yaffe, Y. (2020). Does self-esteem mediate the association between parenting styles and imposter feelings among female education students?. *Personality and Individual*

- Differences, 156, 143-179.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.109789>.
31. Zare-Moghadam, A., & Mohammadi, S. (2016). Relationship between family performance and aggression of students of the Farhangian University of Birjand. *Scientific Extension Quarterly of Khorasan Cultural-Social Studies*, 12 (2), 7-23. [Persian]. <https://doi.org/20.1001.1.26766116.1396.12.2.1.8>.
32. Zahiri, M., & Honarvaran, N. (2015). Relationship between parenting styles and social maturity and coping styles of adolescent girls in Isfahan in 2015. *Journal of Community Health*. 10 (4), 46-38. [Persian]. <https://doi.org/10.18869/acadpub.hnmj.28.1.35>.